

SVOBODNA SLOVENIJA

ANO (LETO) XXX (24)

No. (štej.) 26

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

1. julija 1971

Obzirnost in dvom

Svoj čas je dr. J. Tischler rekel za Koroške Slovence: „Ugotoviti moram, da je narodna celota razbita v drobce.“ Podobno bi tudi lahko rekli danes z oziranjem na Slovence za mejami Jugoslavije. Tu imamo najprej „zamejstvo“, ki je naravno nadaljevanje naroda na avtohtonem etničnem ozemlju; potem je „zdomstvo“, vse vrste emigracij na vse kontinente, ki pa se zopet deli na „ekonomsko“ in „politično“. In je še „sezonsko izseljenstvo“, ki pa se vrača z zaslužkom domov. Potem je politična emigracija razdeljena še na polno odtokov in se drobje še kar naprej... Vse te frakcije in celotna emigracija priznava kot svoj duhovni temelj narodnost in krščanstvo. Vendar so med njimi razlike, katerih ena se je na pr. pokazala ob smrti dr. Kreka: ta izraziti branilec narodnosti in krščanstva, predstavnik emigracije, je dobil v nekem izrazito izseljenškem mesečniku v svobodnem svetu samo 9 vrstic nekrologa, dočim ima v istem listu vsak umrli izseljenec več prostora in toplejši spomin. Kakšni ozirom so vplivali pri tem kriteriju? Do domovine? Do izseljenških delavcev? Gotovo pa na zavest celotnosti emigracije.

Podoben primer „obzirnosti“ smo doživeli tudi ta mesec ob obnem zboru celovške Mohorjeve družbe o katerem poročamo v pričujoči številki. Ta ne more računati na svoj „živiljenjski prostor“ v republiki Sloveniji, temveč le v „zamejstvu“ in „zdomstvu“. Pa vendar koroški Tednik ni poročal o njem več kot — 8 vrstic! Goriški Glas, ki je napisal k obnemu zboru lep članek o pomembnosti te katoliške prosvetne ustanove, se je začudil nad tem dejstvom in samo pripisal: „Tudi to pove marsikaj.“ (17. junija 1971).

Ne mislim tu obsojati nikogar, najmanj Mohorjevo družbo. Podčrtam le to, da smo ob tej priložnosti zopet čutili, da se v zamejstvu uveljavlja neki sistem, ki strogo pazi da se ne bi kaj dobrega poročalo o zdmskih ustanovah, še manj, da bi jim kdo dajal pomembnost, najmanj pa, da bi delal zanje propagando. To poročilo je ta sistem pripeljalo do absurda: lista založba v svojem političnem listu, namenjenem za zamejstvo, „poniža do najmanjše pomembnosti svojo lastno mogočno kulturno ustanovo, namenjeno za zdomstvo“. „To pove marsikaj“, občutimo z Glasom.

Pravzaprav pa ta „marsikaj“ ni tako zagoneten, če ga gledamo v luči dveh dejstev: v matični deželi vladajoča komunistična partija hoče na razne načine odtegniti zamejstvo od zdomstva. Na drugi strani pa hoče pritegniti čim več kulturnih delavcev zdomstva pod svoj vpliv ter ga tako osiromašiti. Ta težnja se je najbolj razodela na zadnjem zboru izseljenške maticе, ko je izjavil Pavel Bojc, nekdanji poslanik v Buenos Airesu, da „naj se javnost bolj zanima in ukvarja z izseljenci, kajti med njimi so pomembni politiki, gospodarstveniki in znanstveniki.“

Iz kakšnega namena in pa s kakšnimi izseljenci naj se javnost ukvarja? S temi, ki jih sama kot brezposelne pošilja v svet? Kolikor vemo, ni med sezonskimi izseljenci noben „pomemben“ slovenski politik... Torej gre za izseljence iz časa „osvoboditve“. Ker poznamo osebnost Pavla Bojca še iz časa „afere Strelec“, je gotovo, da gre ob tem predlogu za pritegnitev emigrantskih pomembnikov pod vpliv domovine in tako oslabiti emigracijo. Treba je razdvojiti zamejstvo od zdomstva, omalovaževati skupne kulturne ustanove in povezave, tudi take kot je Mohorjeva družba, ter vse to zreducirati na stopnjo nepomembnosti. Pričakujemo lahko, da se s tem najavlja nova agresivna ofenziva v tem smislu.

Še vedno obstaja prepoved, da noben zamejski ne zdmski mekumunistični tisk ne more v domovino, da ne bi okužil „ljudstva“ z zapadno miselnostjo. Tako ne zamejski ne zdmski tisk, če ni deležen seveda posebne milosti. Pri nekaterih gre prilagodljivost morda na račun te „milosti“. Režim doma hoče imeti most od tam k nam, tega naj bi gradilo zamejstvo in zdomstvo samo iz

OSNOVNE PRAVICE CERKVE

CERKEV V SLOVENIJI SE ZMEROM PREGANJANA

Kot smo o snovi že mnogokrat in izčrпно pisali, ne moremo, ne da bi se na problem Cerkve v Sloveiji ponovno povrnili. In to zlasti sedaj, ko se po Tiovem obisku v Vatikanu pričakuje neka „odjuga“, ko nekateri že ob samem pričakovanju vidijo velike spremembe, ko pa se v bistvu ni nič spremenilo. Pišemo tudi, ko položaj slovenske Cerkve primerjamo s položajem Cerkva v drugih državah za železno zaveso; da, celo drugih republikah v Jugoslaviji.

Kdor stvar dobro premisli in preuči, mora priznati, da je v bistvu, tudi v zadnjih letih položaj isti.

Upanja in resničnost

Nismo tako naivni, da bi, naslonjeni na ustavno svobodo veroizpovedi, s katero se komunisti radi ponašajo, upali na dopust verskih šol, nemoteno delovanje Cerkve na socialnem, kulturnem in drugih poljih, na svobodnem dostopu Cerkve do modernih obveščevalnih občil itd. A utemeljene zahteve vsaj osnovnih pravic, katere verniki in pastirji doma zamaž že dolga leta prosijo, pa še zdaj niso izpolnjene, dosti jasno pričajo o težkem položaju Cerkve.

Poglejmo le osebno svobodo veroizpovedi. Zajemčena je po ustavi. Vendar si mnogi verno prosvetni delavci npr. učitelji in drugi, ne upajo razkriti na delovnih mestih svoje verske prepričnosti. Da tu niti ne govorimo o možnosti političnega dela katoličanov. Saj so vsa nekoliko višja mesta rezervirana za člane partije — torej v osnovi zaprta vernikom.

Vprašanje bogoslužnih prostorov. Koliko prešanje je vložnih za dovoljenje zidave cerkva. Prebivalstvo narašča, cerkve se polnijo, a dovoljenje za zidavo novih ne pridejo, ali romajo po birokratskih državnih uradih leta in desetletja. Duhovnik sme poučevati le v cerkvi, a kaj, ko je tolikokrat brez nje.

KOROŠKA

OBČNI ZBOR CELOVŠKE MOHORJEVE DRUŽBE

Mohorjeva družba v Celovcu je imela 3. junija svoj redni občni zbor. Odbor izvolijo poverjeniki za dobo desetih let. Ker je bil dosedanji odbor izvoljen na obnem zboru leta 1961, je bilo potrebno, da je bila na dnevnem redu letošnjega obnega zboru tudi točka o volitvah novega odbora. Zato je vladalo za občni zbor veliko zanimanje. Ravno spričo idejnega položaja, v katerem se nahajajo koroški Slovenci je pripisovala slovenska javnost volitvam odločilno važnost.

Pravila Mohorjeve družbe predvide-

sebe, toda po njem bi hodil nekdo tretji: tamkajšnji režim, ki bi skrbno pazil, da od nas tja ne pride ničesar, kar bi imelo prívonj po zapadnih vrednotah: narodnosti in krščanstvu. Ti dve vrednoti naj bi nadomestila internacionalna fratelanca in marksistični progresivni humanizem.

Da je temu tako, je pokazal obisk matičnih pisateljev v Trstu letošnjo pomlad, ko je njihov zastopnik obsodil primorske pisatelje zaradi poudarka narodno-obrambne tendence pri njih. Pisatelj Rebula jim je odgovoril, da je narodnostni problem bistven njim kot manjšini. Tudi pisatelj Boris Pahor je pred kratkim govoril o zgrešeni slovenski matični politiki do slovenskih manjšin v zamejstvu. Vse to je dokaz, da politika iz Slovenije vodi k razbitju zvez med zamejstvom in zdomstvom, sama pa tudi ne nudi in noče nuditi pomoči slovenskim narodno ogroženim manjšinam. V času, ko bi bila tako potrebna skupna akcija — od tu in tam — za zavarovanje bitnosti in za doseg manjšinskih pravic, se enotna fronta na temelju narodnosti in krščanstva drobi prav po zaslugi domovine, ki išče samo in „goli partijskih koristi, ne pa koristi globalnega slovenstva.“

Ne trdim, da je vsa ta drobitev Slovencev izza mej delo partije, trdim pa, da ji hodi tak položaj v korist in v njihov cilj. Toliko namreč že poznamo žargon njihovega slovarja, da vemo, da ji ne gre za narodnostni problem, ne za

še druga, kaj kočljivo zadeva. Obdavčenje darov. V Sloveniji so namreč vse cerkvene nabirke, naj si bo „v puščico“ ali pri „ofrih“ obdavčene v višini 40 do 60%. Kako to, ko je celo ustavno določeno, da mora biti za vso Jugoslavijo enotno davčno področje; in dejstvo je, da Cerkev na Hrvaškem in v Srbiji tega davka ne plačuje.

Brezsmiselna bi bila seveda dovoljenja za zidavo, če si vlada lasti pravico, da tako kruto obdavi ravno tiste edine vires, s katerimi si verniki lahko dokopljejo do sredstev, potrebnih za zidavo.

Ko pišemo in premišljujemo o tej stvari, nam nehote pride na misel Cerkev na Poljskem, kateri je tamošnja vlada pred kratkim vrnila večji del zaplenjenih poslopij, zlasti svetišč. In upoštevajmo, da je poljska vlada (pod ruskim vplivom) skoraj smatrana za stalistično, medtem ko ves svet govori o „demokraciji“ vladi v Jugoslaviji.

Poljska cerkev je dolga leta delovala v zaplenjenih prostorih, od katerih je morala vladi plačevati najemnino. Ti prostori so ji bili sedaj vrnjeni. Najemnina na (neplačana, katere znesek gre v milijonske vsote) oproščena. Enoten nastop poljske Cerkve, njene hierarhije in njenih vernikov je to dosegel.

Kaj pa na Slovenskem? Koliko časa bo še treba poslušati blebetanje o verski svobodi, ki je dejansko ni. Koliko časa o cvetoči cerkvi, ki sicer res cvete, a med trnjem in osatom vladnih omejitev. In prav te omejitve, ki Cerkev branijo vstop do široke javnosti, vsak korak na kulturno ali socialno področje, nam potrjujejo, da je katoliška Cerkev v Sloveniji še vedno preganjana. Res ji ne zapirajo svetišč, res ji ne pobijajo ali zažigajo pastirjev. A bolj prefinjene (in bolj podle) metode, jo držijo v senci režimske milosti in nemilosti.

vajo glede odbora sledeče: „Družbo vodi odbor, ki ga sestavlja sedem odbornikov in dva namestnika. Od odbornikov smejo biti le trije laiki. Vsi odborniki se morajo po narodnosti priznati v smislu družbinega namena za Slovence. Obnega zboru se smejo udeležiti le poverjeniki in člani odstopajočega odbora.“

Na obnem zboru v Mohorjevem domu v Celovcu se je zbralo nad 60 duhovnikov. Občni zbor je prišel predsednik Družbe, kanonik in dekan Filip Millionig. Poudaril je harmonično delo-

socialnega v smislu socialne pomoči, temveč za razširitev političnega vpliva na zamejstvo in zdomstvo, v skrajnem primeru, če ne na drugi način, vsaj za — mirno prilagoditev.

In ta je tisti — „marsikaj“, ki se vidi iz tako majhnega poročila v Tedniku o Mohorjevi družbi, ko lastni ljudje iz bogve kakšne obzirnosti do matičnega režima zataje delo svoje najpomembnejše kulturne ustanove. In tak obzir se širi ne samo po zamejstvu temveč tudi v zdomstvu, kot da politična emigracija ni več potrebna, da je preživeta, neplodna, in skratka — odveč. Kako le to, da imajo vse skupine narodov izza železne zavese svoja politična gibanja — tako Hrvati, Poljaki, Ukrajinci, Čehi, Armenci — ki so avangarda v boju proti okupatorjem svojih domovin, le nas se prijemlje vse polno različnih obzirrov, ki emigrantsko udarno celotnost drobje na drobce...

Ali bi je ne bilo mogoče znova postaviti na skupne temelje, ki so: narodnost in krščanstvo, na globalno slovenstvo, ki je eno doma kot po svetu, in na odgovornost svobodne osebnosti namesto brezdušnega totalitarizma? Na teh skupnih temeljih ohranjati in razvijati življenje v zamejstvu kakor v zdomstvu, in kot taka celotnost težiti k politični in duhovni svobodi naroda tudi v Domovini?

In to brez vseh obzirnosti in brez dvoma v svoje poslanstvo. td

Ingerencia cubana en Africa

El régimen cubano de Fidel Castro, que no ha cesado en su afán de „exportar“ su revolución a otros países de América latina, sin embargo no tiene sólo esos objetivos. Se ha comprobado varias veces la ingerencia cubana, especialmente la „exportación“ de guerrilla comunista también a los países de Africa. Así lo puso en evidencia también el reciente proceso ante el tribunal militar de Lisboa del capitán cubano Pedro Rodríguez Peralta, quien fue condenado a dos años de cárcel.

Detenido en noviembre 1969 en la Guinea Portuguesa, Rodríguez Peralta era uno de los numerosos oficiales cubanos que ayudaban e instruían las guerrillas del Movimiento por la Independencia de Guinea Portuguesa y de Cabo Verde.

Durante el proceso han surgido numerosos detalles de la intervención cubana, hecho puesto de manifiesto también por las detenciones y bajas sufridas por el grupo cubano que operaba en esa parte de Africa.

Los postulados, aprobados por la Conferencia Tricontinental de La Habana, son así cumplidos fielmente por Cuba, la cual prepara la destrucción y esclavitud de pueblos de varios continentes.

Kubansko vmešavanje v Afriki

Kubanski režim Fidel Castra, ki ni odnehal v svoji vnemi „izvažanja“ revolucije v ostale latinskoameriške države, si ni postavil samo teh ciljev. Večkrat je bilo že dokazano kubansko vmešavanje, in zlasti „izvoz“ kubanske gverile tudi v afriške države. To je bilo jasno razvidno tudi na sodnem procesu, ki je bil pred kratkim v Lisboni. Tam je bil od vojaškega sodišča na dve leti in dva meseca ječe obsojen kubanski kapetan Pedro Rodríguez Peralta.

Prijet v novembru leta 1969 v portugalski Gvineji, je Rodríguez Peralta eden izmed številnih kubanskih oficirjev, ki so urili gverilce Gibanja za Samostojnost portugalske Gvineje in Zelenega rtiča.

Med sodnim procesom so prišli na dan številni detajli tega kubanskega vmešavanja, ki se je izkazalo tudi v zajetju in žrtvah, ki so jih prizadeli kubanski skupini, ki je delovala na tem delu Afrike.

Kuba tako zvesto izvaja naročila, ki jih je sprejela trikontinentalna konferenca v Havani, in s tem nosi pogubo in sužnjost narodom večih kontinentov.

Dr. Jože Jančar odlikovan

Mednarodno znani slovenski psihiater

Slovenska politična emigracija se more ponašati z mnogimi rojaki, ki so se v velikem svetu s svojo pridnostjo, vztrajnostjo in znanstveno vneto povzpeli do visokih položajev.

Med take slovenske velikane v svetu, slovenstvu v čast, narodu v ponos, moremo šteti dr. Jožeta Jančarja, ki deluje kot svetovno znan psihiater v bolnišnici Stoke Park v Bristolu v Angliji.

Pred dvema letoma, 10. junija 1969 je bristolski Burden Trust ob priliki zlatega jubileja ustanovitve bolnišnice Stoke Park sklenil letno podeljevanje odlikovanja, zlato medaljo in denarno nagrado (250 funtov šterlingov) najbolj zaslužnim znanstvenikom, ki se povečajo problematiki duševne zaostalosti. Letos je to odlikovanje bilo podelje-

vanje dosedanjega odbora, ki je stal v zvezi z vprašanji založbe, tiskarne, knjigarne in dijaških domov pred težkimi odločitvami. Sočlenje s problemi študirajoče mladine na Dunaju in v Celovcu je zahtevalo jasnih stališč.

Iz ravnateljevega poročila, ki ga je podal msgr. dr. Janko Hornböck, je bilo razvidno, da šteje Mohorjeva družba na Koroškem 4.818 članov, skupno s Slovenci v širokem zamejstvu pa 9.109 oseb. Samo v preteklem desetletju so prodali poverjeniki na Koroškem 330.095 slovenskih knjig. Kar je prodala založba v Celovcu, tu ni všteto. Mohorjeva družba je prestala uspešno doslej vse državne kontrole, nastavljeni so zelo zanesljivi in strokovno na višku. Mohorjeva družba zaposluje sedaj v svojih obratih 40 nastavljenecv.

Tajniško poročilo je podal na obnem zboru prošt Franc Brumnik. Po soglasno izrečeni razrešnici in besedi zahvale staremu odboru je bilo pred volitvami tudi poudarjeno, da je v vodstvu Mohorjeve družbe precej mladih oseb. Tako nima ravnatelj tiskarne niti 30 let, kar velja tudi za ravnatelja Mohorjevih dijaških domov. Ta dejstva ter vsestranska zadovoljnost s poslovanjem in delom dosedanjega odbora so bila odločilna, da je bila vložena pri volitvah, ki so bile tajne, samo ena lista, in sicer z imeni dosedanjih odbornikov. Za prejšnji odbor je bilo oddanih 46 glasov, 6 glasovnic je bilo praznih, le dve osebi sta glasovali proti listi.

V odbor Mohorjeve družbe so bili za dobo desetih let ponovno izvoljeni: kanonik Filip Millionig, prošt Franc Brumnik, dekan Kristo Srienec, župnik Avguštin Čebul, nadzornik prof. dr. Valentin Inzko, glavnošolski učitelj Bernard Strauss in posestnik Janko Tolmajer. Kot namestnika sta bila izvoljena prof. dr. Janko Polanc in ravnatelj dijaških domov Hudi.

no našemu rojaku dr. Jožetu Jančarju. Dr. Jančar je dobil odlikovanje za enajst študij o vzrokih in zdravljenju duševne zaostalosti, ki jih je objavil lansko leto in sicer: šest v Angliji, ostalih pet pa v Nemčiji, Italiji, Nizozemski, na Danskem in v Irski.

Dr. Jančarju na čast je bilo 2. junija t. l. prirejeno kosilo, na katerem mu je predsednik upravnega odbora Stoke Park bolnišnice podelil ček za 250 funtov, zlato medaljo pa bo dobil pozneje (kakor je tudi še ni dobil lanskeletni odlikovanec dr. Richards), ker odbor bolnišnice še ni dobil, vsled strogih valutnih predpisov, zadevnega dovoljenja od angleške banke za izdelavo medalje v zlatu.

Dr. Jože Jančar deluje kot znanstvenik na področju raziskovanja vzrokov in zdravljenja duševne zaostalosti že dolga leta. Tesno je povezan s svojim angleškim tovarišem, znanstvenikom dr. Alan Heaton Wardom, s katerim se udeležuje na omenjenem zdravniškem polju. „Oha, dr. Jančar in dr. Ward, spadata v tisto vrsto ljudi, ki jim vsled energije in vneme za življenje pripada vzdevek živih motorjev,“ je zapisalo britansko časopisje ob priliki in Jančarjeve nagraditve. „Imeni Ward in Jančar sta postali dobro znani v vseh svetovnih prestolnicah v zadnjih desetih letih in dejansko sta bolj znana v tujini kakor doma...“ piše bristolski „The Gazette“.

Dr. Jančar in dr. Ward si v omenjeni bolnišnici delita svoje raziskovanje med 1200 bolniki. Dr. Jančar je o svojem raziskovanju napisal dve knjigi in 40 znanstvenih razprav ter je doslej odkril 240 različnih vzrokov duševne zaostalosti. Smatra, da je to ok. 40% razlogov te duševne bolelosti ter je v intervjuju s časnikarji izjavil: „Na zadevo gledamo stvarno, toda nismo pesimisti.“ In „The Gazette“ je ob tem stavku zaključila svoje skoro pet stolpcev dolgo poročilo o dr. Jančarjevem znanstvenem delu z ugotovitvijo: „Ta stavek verjetno največ pove v vsem intervjuju.“

Dr. Jožetu Jančarju čestita k uspehom na njegovem znanstvenem področju v imenu vseh svobodnih Slovencev in v svojem imenu tudi uredništvo Svobodne Slovenije in mu želimo, da bi veliko in uspešno deloval za blaginjo slovenstva, sebi v zadoščenje, slovenstvu v čast in slovenskemu narodu v ponos.

O življenju in delu dr. Jančarja se lahko podrobneje poučite v Zborniku Svobodne Slovenije za leto 1967, str. 252, pod poglavjem Slovenstvu v čast, narodu v ponos.

ANGLIJA KONČNO ČLANICA SET-a PROTESTIRAJO LE BRITANSKI LABURISTI

Najvažnejši dogodek minulega tedna, na evropski in svetovni ravni, je bil vsekakor sporazum med šestimi članicami Skupnega evropskega trga in Anglijo o bodočem britanskem včlanjenju v evropsko trgovsko skupnost.

V Luksemburgu so se prejšnjo sredo, 23. junija, končala zadevna pogajanja med Anglijo in članicami SET-a. Zadnji problem, ki so ga strokovnjaki imeli pred seboj na zeleni mizi, je bilo vprašanje izvoza novozelandskih mlečnih proizvodov v Anglijo, ko bo ta že polnopravna članica SET-a. Ko je bil ta problem rešen, je novozelandski predsednik Keith Holyoake slovesno objavil v parlamentu: „Nesreča je bila preprečena.“ Toda Anglija bo le morala šeasoma začeti kupovati mlečne proizvode iz Evrope.

Francoski predsednik Pompidou, ki je prej dvakrat preprečil Angliji včlanjenje v SET, je v pariškem parlamentu objavil: „To je važen datum v naši zgodovini in v zgodovini Evrope. Anglija je,“ je izjavil, „pokazala voljo obrniti se k Evropi in sprejeti pravilnik evropske skupnosti.“

V Zahodni Nemčiji so vladne in opozicijske stranke pozdravile uspešen konec luksemburških razgovorov, prav tako v ostalih članicah SET-a.

Nova Zelandija bo še pet let po britanski vključitvi v SET pošiljala v Anglijo 71 odstotkov sedanjega izvoza mlečnih proizvodov, po minimalnih cenah, ki bodo vladale na mednarodnem trgu v razdobju med 1969 in 1972.

Anglija je prvotno predložila SET-u, da bi v prvem letu svojega članstva plačala 3 odstotke letnega proračuna skupnosti, ko pa je bila rešena zadeva z Novo Zelandijo, pa je pristala na zahtevo SET-a, da plača 8,64 odstotka proračuna skupnosti, kar znaša ok. 260 milijonov dolarjev. Celoletni proračun SET-a znaša povprečno 3.000 milijonov dolarjev.

Britansko časopisje je z velikimi naslovi objavilo britanski pristop v SET. „Evening News“ je zapisal: „Izpeljali smo!“ Daily Mirror: „Evropa pravi: da!“ The Guardian: „Anglija je v SET-u!“ Evening Standard: „Šampanjec za dva ob zori!“ The Sun: „Izplača se!“

Britanski laburisti, ki so v opoziciji, so seveda napadli luksemburški sporazum in za ta mesec pripravljajo posebno protestno zborovanje.

V ZDA so britansko včlanjenje v SET, ki bo dokončno izvršeno v dveh letih, pozdravili, dasi se mnogi gospo-

darski strokovnjaki sprašujejo, kakšne posledice bo imela povečana evropska gospodarska skupnost na ameriško gospodarstvo, ki je bilo doslej močno navezano tudi na britansko.

Zahodnonemški predsednik Willy Brandt je minulo nedeljo v zvezi s temi problemi izjavil, da se mu ne zdi, da bi povečani SET zmanjšal trgovino med Evropo in ZDA.

Poleg Anglije so za članstvo v SET zaprosile še Norveška, Danska in Irska, tako da bo nova evropska gospodarska skupnost štela, ko bo znova urejena, deset članic: Anglijo, Zahodno Nemčijo, Francijo, Italijo, Belgijo, Nizozemsko, Luksemburg, Norveško, Dansko in Irsko.

Z ozirom na severnoameriško zaskrbljenost, da bi se nova evropska gospodarska skupnost ogradila z visokimi carinami nasproti zunanemu svetu, je Brandt izjavil: „Izkustvo, ki smo ga nabrali od leta 1958 dalje, dokazuje, da se ameriška trgovina ni z nobenim drugim delom sveta tako razmahnila, kakor ravno s SET-om ter so tudi ameriške investicije v državah SET-a bile izrasene z dobrimi rezultati.“ Brandt ni to dodal: „Menimo, da bo povečana evropska gospodarska skupnost zasledovala še bolj odprto trgovsko politiko, kakor doslej.“

Arabsko-sovjetsko prijateljstvo

IRAK GLEDA TUDI NA KITAJSKO

ZSSR in Irak sta minuli teden podpisala pogodbo o gospodarskem in tehničnem sodelovanju z namenom, da bi se okrepila arabska fronta proti Izraelu. Moskva je tako v manj kot enem mesecu podpisala že drugo pogodbo z arabskim svetom, dasi sta si iraška in sovjetska vlada v nekaterih ozirih bolj daleč narazen kakor egipčanska in sovjetska.

Po novi pogodbi z Irakom bo Moskva pomagala bagdadske vladi pri povečanju produkcije severno rumelijskih petrolejskih vrelcev in pri gradnji prekopov, s katerim nameravajo kontrolirati tek vode v reki Eufrat.

Irak pa je nekaj dni prej podpisal gospodarsko in trgovinsko pogodbo tudi s komunistično Kitajsko. Iraška vlada je poslala v Peking svojo delegacijo, ki se je v nekaj dneh sporazumela z Maocungovo vlado.

Mednarodni teden

V ZDA se nadaljuje boj med ameriško vlado in časopisjem za vprašanje pravilnosti ali nepravilnosti objavljanja tajnih vladnih dokumentov. Zahodni svet z zanimanjem in zaskrbljenostjo zasleduje vedno večji razpad demokratičnih vrednot in načel v ZDA in splošno moralno razrvanost, ki se polasča nekdanje trdnjave demokracije v svetu. Tako kakor se danes ZDA, se v zgodovini še zlepa ni nobena država igrala s svojimi in svojih zaveznikov usodo.

Na južni polobli sta bila v ospredju svetovnega zanimanja Urugvaj in Čile. Izenada sta bila povezana med seboj z intervencijo Anglije pri marksi-stu Allendeju, ki ga je London naprosil, ne glede na prestiž urugvajske vlade, da bi interveniral pri vodstvu tujepamarskih teroristov za izpust britanskega poslanika Jacksona. Urugvajski predsednik Pacheco je posredovanje marksista Allendeja odklonil, češ, da se ta ne sme vmešavati v notranje zadeve Urugvaja.

Nič manjšega zanimanja ne vzbujajo Bolivija, kjer je bil za predsednika novoustanovljene „ljudske skupščine“ izvoljen znani komunist Lechin. Na skupščini so se takoj zedinili v zahtevi, da bi Torresova vlada morala takoj obsojiti častnike, ki so bili „krivi krvavega preganjanja rudarjev pred štirimi leti“. Prav tako so na skupščini sklenili, da bodo odklicali splošno stavko in prevzeli „politično in vojaško kontrolo dežele“, čim bi bilo kazno, da bi se „desničarji poskušali polastiti vlade.“

Malta plove proti vzhodu

PROBLEMI Z NATO IN ITALIJO

Na strateškem sredozemskem otočku Malti je pred dobrim tednom prevzel predsedstvo vlade levičarski laburistični kandidat Don Mintoff, čigar stranka je na nedavnih splošnih volitvah odnesla volilno zmago, ima pa le en sedež večine v parlamentu.

Na otočku, ki se dviga iz morja med Sicilijo in severno afriško obalo, je Anglija zgradila velike ladjedelnice in poleg ladijskega oporišča vzdržuje še letalsko oporišče in en bataljon mozhuzemske vojske. Z maltisko vlado je Anglija pred nedavnim podpisala novo desetletno pogodbo o vzdrževanju pomorskega in letalskega oporišča.

Na Malti ima svoje oporišče tudi NATO ter je na njem bilo tudi poveljstvo pomorskih sil NATO za južno Evropo, pod poveljstvom italijanskega admirala Gina Birindellija. Vrhovno pomorsko poveljstvo NATO sil v Sredozemlju pa je v Neaplju pod poveljstvom ameriškega admirala Horacija Rivea.

Levičarski maltski predsednik Mintoff je minuli teden iznenada odpovedal gostoljubnost italijanskemu admiralu Birindelliju ter je ta moral zapustiti otok.

BRALI SMO...

Je že res...

Da položaj v Sloveniji ni rožnat, to dobro vemo. Vendar nam je padel v oči članek, ki ga je v ljubljanskem Delu, v svoji rubriki „Naša ulica“ napisal Evgen Jurič. V tem članku je zgoščena vsa revščina režima in obupen položaj, v katerega so slovenski narod pripeljali komunisti. Takole je bilo zapisano:

„Je že res, da se je vse podražilo in da se še marsikaj bo. Ampak, tovariši, zadržati je treba, saj naposled tudi kakšna razprodaja kane.“

Je že res, tovarišice, da je otroško varstvo na psu, da bodo nosečnicam menda skrajšali poročniški dopust in da matere ne bodo več mogle v bolnišnici stalež, če jim bodo zboleli otroci! Ampak saj imamo kontracepcijska sredstva, ki so vsem dosegljiva, splav pa smo že davno tega legalizirali.

Je že res, da je mladoletnih prestopnikov čedalje več. Ampak to še ni tako hudo, saj dandanašnji mladinci že kar dobro vozijo avtomobile in se celo z „sposojenimi“ le še prav redko zaletajo.

Je že res, da rastejo črne gradnje kot gobe po dežju. Ampak temu so se merodajni postavili krepko po robu. Doslej so že dve črni zastavljeni hiši pogrnili z zrak.

Je že res, tovariši, da nam uhaža vse preveč ljudi v Nemčijo. Ampak kaj, ko jih bo šlo v bodoče še več. Bomo popravili devizni primanjkljaj in krepko stabilizirali dinar.

Je že res, da naši študentje živijo v težavnih razmerah, da nimajo prostora v domovih in prenizke štipendije. Ampak kdo jih pa sili na univerzo.

Je že res, da se stari ne umaknejo s stolčkov. Ampak, tovariši, zakaj bi

Kdor o drugih preveč pozveduje, rad sam sebe pozabi.

Anton Martin Slomšek

Iz življenja in dogajanja v Argentini

PETA OBLETNICA IN NEJASEN IZHOD

Preteklega 28. in 29. junija so vladni krogi precej skromno obhajali peto obletnico, odkar so leta 1966 strmoglavili radikalno vlado in začeli obnovitveno dobo, ki so jo imenovali dobo Argentinske revolucije. Razvoj je to dobo razdelil na tri dele, od katerih je vsak imel svojo značilnost (in svojega predsednika). Preko Onganlejeve autoritarnosti in Levinstonove odprtosti, je država prišla v dobo, pod predsedstvom gen. Lanusseja, ko se teži k ustavnemu izhodu in se pripravlja narod na novo razdobje, pod vlado, ki si jo bo sam izbral.

V teh petih letih se je mnogo zgradilo, zlasti na gospodarskem področju. Kljub temu pa je trenutno stanje kritično. Ekonomska kriza ter inflacija grozita, in vlada preučuje hitre ukrepe, da reši položaj. Kljub temu, da so predvidene volitve v dobi treh let, in da bodo politične stranke pričele delovati uradno že z današnjim dne 1. julijem, ko jim bo vrnjena zaplenjena lastnina in pravice, izhod še vedno ni jase. Vlada ima namen v tej kratki dobi izvesti globoke socialne spremembe. Če bo to zmogla, bo pokazala bodonost. Vsekakor je gospodarsko vodstvo tre-

nu no v zraku, zlasti zaradi razpustitve ekonomskega ministrstva. Kuša se pospešiti koordinacijo posameznih ministrstev tega področja, in za to iščejo osebo, ki bi gospodarstvo izpeljala iz krize. Nekateri opazovalci celo vedo povedati, da bi ta oseba lahko bil bivši minister za časa Onganie, Adalbert Krieger Vasena, ali pa inž. Alsogaray. Vendar je to kaj malo verjetno. Nacionalna struja v vladi, kateri sta oba imenovana nasprotna, bi kaj takega težko pripustila. Posebno še, ker se govori, da so tudi v vojaških vrstah nemiri, ki se vporajajo v teženju oboroženih kadrov k bolj nacionalni liniji.

Ima pa trenutno vojska precej skrbi z gverilskimi skupinami. Ravno preteklo soboto 26. teden potem ko je bil objavljen protigverilski zakon, so tri prevratne peronistične skupine v središču mesa (10 kvadratov od vladne palače) napadle žensko kaznilnico in iz nje rešile štiri kaznjence-gverilke. Sinhronično brezhibna akcija se je posrečila. A no begu je policija v oddaljeni mestni četrti prestregla enega od treh avtomobilov, in eden od gverilcev je padel smrtno zadet, vsi ostali so pobegnili. Varnostni organi upajo, da bodo pravno podatkih ubitega prevratnika, prišli tem skupinam na sled.

SAMO ZA DEVIZE!

Slovenska trgovska podjetja imajo pred seboj samo en cilj: Dobiti čim več deviz. Zato pa v nekaterih trgovinah določenih vrst blaga sploh ni mogoče kupiti z uradnim plačilnim sredstvom — dinarjem. V Murski Soboti so oborniki soboške občine naslovili apel na trgovine, naj prodajajo blago tudi v dinarjih. Ugotovili so namreč, da v trgovinah ni mogoče kupiti ponny-kolesa s pomožnim motorjem, če ne prideš obložen kakšno tujo valuto.

nosov med NATO in Malto in ne med Italijo in Malto.

V NATO budno zasledujejo razvoj na Malti in nekateri ugotavljajo, da bo treba, če bo Malta izpadla iz zavezniške obrambne verige, izdelati povsem novo strategijo za Sredozemlje. Nekateri so tudi mnenja, da se bo Mintoff v celoti naslonil na Moskvo ter tako dal Kremlju eno najvažnejših postojank v Sredozemlju v uporabo. NATO bo v tem slučaju utrpel nov hud udarec v sredozemskem bazenu, v čigar vzhodnem koncu se je ZSSR že itak močno zasedrila z nedavno sovjetsko-egipčansko obrambno pogodbo.

Je že res, da stroški naraščajo hitreje kot življenjski standard, ampak parkirišče po mestih vse bolj primanjkuje.

Je že res, da ljudje govorijo, da je pri nas veliko, veliko korupcije. Ampak ljudje vendar govorijo razne neumnosti, nekateri celo to, da pri nas ni vse v redu.

Je že res, da v nekaterih naših mestih opažamo vse več deklet na cesti. Ampak, tovariši, saj so vendar tudi ceste naše, mi smo jih zgradili.

Je že res, da je na straneh naših časopisov, celo tistih za otroke, vse več golih lepotic. Ampak, tovariši, menda ne bomo zapirali oči pred stvarnostjo?

Je že res, da so pri nas ljudje čisto nezadovoljni. Ampak povejte mi, kdaj so sploh zadovoljni?

Je že res, da so cene kurilnemu olju poskočile. Ampak kaj nam to mar, saj je pomlad, vse cvete, vse raste.

Je že res, da je brezposelnih vsak dan več. Ampak, tovariši, kdaj je bil pa že kdo od dela debel?

Je že res, da naši ljudje sila radi tihotapijo. Ampak ali ni tega počel že naš Martin Krpan? Pa nekateri še pravijo, da pri nas ni zanimanja za klasično literaturo...

Je že res, da je naše kmetijstvo bolj na psu. Ampak, fantje, ali je to kaj novega?

Je že res, da je dobil računovodja, ki je poveril pet milijonov, le dve leti poročilo. Ampak tisto barabo, ki je ukradla kokoš, so pa dobro pritisnili. Dve leti strogega.

Je že res, da se obetajo hujši časi. Ampak tovariši, saj smo vsega hudega že navajeni.

Je že res, je že res, je že res...

ŽENA IN NJEN SVET

Anica Kraljeva

Ali res ni časa

Nekaj čudnega se godi v domačem življenju. Ženske, posebno gospodinje in matere, večkrat tarnajo, da imajo vedno manj časa za stvari, ki ne spadajo v gospodinjstvo, a ki so potrebne za vsakdanje življenje, ki bi bile koristne njim in vseh družini.

„Rada bi marsikaj koristnega prečitala, a kaj hočem, ko ni časa. Saj imam v hiši vedno več dela!“

Oglasi se starejša gospa: „Ali imate vodo v kuhinji?“

„Moj Bog,“ odgovarja mlada začudeno, „to ima vendar vsaka hiša!“

Stara gospa, nekoliko poredno: „Imate kopalnico, imate hladilnik, električni likalnik, loščilec za tla, luč v sobah, pralne praške?“

„Gotovo, kako bi mogli danes živeti brez tega!“

Stara gospa je umolknila. Mislija je na svoja mlada materinska leta. Tisti čas ni še bilo potrošniške dobe, ki v človeku ustvarja na stotine dnevnih nepotrebnih želja, ki napolnjuje hišo z vsemi mogočimi aparati, mehkiimi stoli in preprogami. Bilo je denarja komaj dovolj, da so dostojno živeli.

Mlada izobraženka, kakor bi čitala njene misli: „Joj,“ je vzklila, vsak večer me vest peče, ko pomislim, kako malo sem naredila. V hiši se res vse blešči, a v meni je samo trudna praznina! In žalostno pove: „Nič nisem v celem dnevu, ki napolnjuje hišo z vsemi mogočimi aparati, mehkiimi stoli in preprogami. Bilo je denarja komaj dovolj, da so dostojno živeli.“

Mlada izobraženka, kakor bi čitala njene misli: „Joj,“ je vzklila, vsak večer me vest peče, ko pomislim, kako malo sem naredila. V hiši se res vse blešči, a v meni je samo trudna praznina! In žalostno pove: „Nič nisem v celem dnevu, ki napolnjuje hišo z vsemi mogočimi aparati, mehkiimi stoli in preprogami. Bilo je denarja komaj dovolj, da so dostojno živeli.“

sem, da so prevelike udobnosti za človeka marsikdaj pogubne. V mehkih stolih je telesu ugodno, a v lenem telesu tudi duh počasi zaspi. To je nevarnost! Misli so ji bežale v preteklost, ko je bila sama še mlada mati. Marsikateri večer je opustila nevažno delo in ko je družina že pospala, vzela v roke Morhorjeve knjige, ali pa prečitala vsaj kosček sv. pisma. To je bilo njej sladko plačilo za dnevni trud. Počutila se je kakor čebelica, ko se nasrka medu in ga spravi v satovje. Tudi ona je tako shranjevala večne modrosti v srcu, da jih je o pravem času posredovala svojim otrokom in možu.

Oražamo, da tudi naša žena, posebno mlada, ne najde dovolj časa za resno čtivo. To se tudi že močno pozna.

Prevelika pažnja za udobnosti doma, oblačenja družine, izbrane hrane brez dvoma vzame ženi veliko časa. A naj tega nikoli ne dela na račun duševnih in duhovnih dobrin svojih otrok in svojega moža!

Časi so težki in zmešani, prav zato od nas veliko zahtevajo. Predvsem pameti.

Otrok ima vso pravico pričakovati od staršev premišljene odgovore na svoja nemirna vprašanja. Veliki svetovni dogodki so no vsakovrstnih občilih takorekoč vsakdanji gost vsake družine. Ali smo pripravljeni, da o njih razpravljamo z otroki?

Ko se globoko zavemo te svoje dolžnosti in če svoje otroke resnično ljubimo, bomo, homo, čeprav z velikim trudom, zmogli, saj prav ljubezen je ona, ki gore premika.

Novice iz Slovenije

MARIBOR. — Mariborski, pokrajinski muzej pripravlja razstavo „Zlatarstvo na slovenskem Stajerskem“. Okrog 180 predmetov bo predstavilo razdobje od 14. do 20. stoletja. Iz pripravljenega gradiva je ugotoviti, da je na slovenskem Stajerskem v šestih stoletjih delalo 140 zlatarjev. Razstavo bodo odprli meseca septembra.

VRHNIKA. — Tehnični muzej Slovenije ima svoje zbirke v gradu Bistra pri Vrhniku. Bistra leži 22 km od Ljubljane. Muzej ima naslednje oddelke: Gozdarskega, lesnega, lovskega in elektrostrojnega.

LJUBLJANA. — Revija Problemi ima nov uredniški odbor, ki bo v naslednjem letu urejeval to revijo: Niko Grafenauer, Matjaž Kocbek, Tomaž Krajc, Mirko Pogačnik, Dimitrij Rupel, Tomaž Šalamun, Rudi Seligo, Marko Švabič, Ivo Svetina, Iztok Geister, Neje Novak, Marko Slodnjak, Aleksander Zorn, Primož Pagar, Taras Kermauner, Andrej Inkret, Marjan Pangartnik ter Peter Vodopivec. Zadnji dve številki Magacina Problemi, ki sta nedavno izšli, kažejo težnjo po reflektiranju dogodkov tako v literaturi, publicistiki in politiki. V Delu so nekoliko nakazali smer te revije, ki skuša biti na „avantgardni ravni“. Poleg prispevkov te vrste pa ima — po Delu — „se vrsto člankov, ki dajejo reviji nemiren, včasih provokativen videz. Sem med drugim sodijo politični zapisi Primoža Žagarja, Dušana Dolinarja in drugih. Izizivalno je tudi Ruplovo pisanje, v katerem zavrača utemeljenost letošnjih Prešernovih nagrad in predlaga ustanovitve Trubarjevih nagrad, ki naj bi jih podeljevali Problemi. Izizivalni so tudi nekateri zapisi na „robu“.

KRANJ. — Kranjska gimnazija je pripravila 29. maja svečano akademijo ob 70-letnici prve mature. Ravnatelj gimnazije je ob tej priložnosti orisal razvoj gimnazije in povedal da je doslej maturiralo na gimnaziji 2773 študentov. Omenil je tudi, da je gimnazijsko poslopje staro že 77 let ter kljub obnavljanju in preurejanju ne ustreza zahtevam sodobnega pouka. V Idriji pa so slavili 6. junija sedemdesetletnico prve slovenske realke.

LJUBLJANA. — Ob dvajsetletnici delovanja Slovenskega okteta, so člani te pevске skupine pripravili poseben slavnostni koncert. Toda na jubilejnim večeru v veliki dvorani Slovenske Filharmonije je bilo malo ljubiteljev slovenske narodne in umetne pesni. V Delu so 25. maja zapisali: po kaj piči prisotnosti — ali točneje — že odsotnosti v kraju nastanka in delovanja. Okret sestavlja sedaj že več kot polovico novih članov, vodi ga pa Valens Vodušek. Pevci Peter Čare, Marijan Štefanič, Tone Kozlevčar, Jože Kores, Božo Grošelj, Andrej Strukelj, Danilo Čadež in Peter Ambroz, da ustvarjajo in z redko potenco nadaljujejo izročilo slovenskega zborovskega petja ter mu zavestno ohranjajo vrhunsko raven.

LJUBLJANA. — V okviru mednarodnega grafičnega bienala, ki so ga

odprli 5. junija v Mestni galeriji, so pripravili tudi prvo razstavo arhitektov, ki s fotografijami vidnejših arhitekturnih dosežkov ponazarjajo svoje uspehe. Samostojno so se predstavili Stanko Kristl, Milan Mihelič, Borut Pečenko in Savin Sever, skupinsko pa Ilija Arnautovič, Aleksander Peršin, Janez Vovk, Anton Pibernik in Vladislav Sedej.

LJUBLJANA. — Upokojencem so zvišali pokojnino za 6%. Povšek velja od 1. januarja 1971 ter so dobili upokojenci razliko izplačano junija meseca. Skupščina pokojninskega zavarovanja je odobrila tudi najnižjo mejo pokojnin, ki jo je zvišala za 26 dinarjev na 547; najvišja možna pokojnina po znaša po novem 3.900 din., prej 3.700.

LJUBLJANA. — Podjetje Elan, ki izdeluje kvalitetne svetovnoznane smuči, je razstavilo na mednarodnem velesejmi na Češkem smuči in telovadno orodje. (Brnski velesejem ima skupno 74.000 kv. m. površine, a jugoslovanska podjetja so razstavljala na bori 523 kv. metrim, Italijani pa kar na 15.000 kv. m.). S smučmi je podjetje Elan razstavilo tudi štiri pare specialnih smučskih čevljev podjetja Alpine. Čeprav v ČSSR izdelajo letno okrog 110.000.000 čevljev in jih izvozijo 50 milijonov parov v 85 držav, so obiskovalci hoteli kupiti razstavljene čevlje. Pa Elanovci niso imeli pooblašila ne za prodajo, ne za eventualna naročila. Pri Alpini so jim naročili, da je najbolje, če prinesejo čevlje nazaj. (V Jugoslaviji izdelajo vsakega 41 milijonov parov čevljev in od tega jih 10 milijonov izvozijo).

Umrli so od 23. 5. do 28. 5.:

Ljubljana — Franc Rus, upok.; Vera Albreht r. Kessler, pisateljica; Milan Znidarič, strojnik; Jože Brezovar, upok.; Terezijska Setina r. Prijatelj; Janez Tavčar, želez. upok.; Marija Smolčič, učit. v p.; Martin Kovačič; Alojz Pristavec, avtobusni šofer; Franci Ljubi, frizer v p.; ing. arh. Bogdan Kos, Stevo Zdravce; Amalija Možina r. Lovšin; Ana Matič r. Balic; Ivan Sterle, kovač v p.; Tina Kališnik r. Galeta.

Drugi kraji — Jože Vižin, upok., škofja Loka; Antonija Dolenc r. Kržmanec, Drenov grič; Milan Zvegljč, laborant, Novo mesto; Janko Dolžan, Malijev ata, 90, Golnik; Ana Krapež, Postojna; Katarina Golja r. Kenda, 90, Bled; Alojz Bučar, steklar, Višnja gora; Jože Vračko, Maribor; Rozika Bider, učiteljica, Redica ob Savinji; Bogdan Knafljč, kom. direktor železarnice, Jesenice; Milka Hren r. Rožič, Sežana; Janez Nagode, upok., Laze; Silvo Jare, elekromonter, Trebnje; Josip Sosič, poštni usl. v p., Izola; Matevž Zupan, gasilski tehnik, Radovljica; Rezka Legat r. Löttrich, Kropa; Anatolij Sapkin, poštni kontrolor v p., Ljutomer; Edmund Kržičnik, Dravograd; Hinko Medič, prof. v p., Trst; Ivan Pajman, Maribor; Leopold Pust, Trebnje; Jože Pečnik, elektroinžanir, Sp. Gameljne; Ana Potokar r. Dremelj, Vel. Loka; dr. Drago Selih, zdravnik, Murska Sobota; Marija Kunc r. Langenwalter, Lavrica; Leopold Jurca, posestnik, 66, Rovte; Zdravko Stibrič, Celje; Alojz Bizjak, Kranj; Sabina Orožen r. Kmecl, Celje; Franc Gašperlin, Dravograd; Jože Uršič, Murska Sobota, Jože Vižin, škofja Loka; Alma Svoboda, stevardesa (izgubila življenje pri letalski nesreči na letališču Reki obenem s 78 potniki, večinoma Angleži), škofja Loka.

Ob svežem grobu dr. Vinka Zorca

Čutim dolžnost in štejem si v čast, da prijatelju dr. Vinku Zorcu v spomin osvetlim pomembnejše trenutke njegovega življenja, ki ga je v dijaških letih posvetil ideji skupne enakopravne države jugoslovanskih narodov in kateri je ostal zvest do zadnjega diha.

Rodil se je 17. julija 1893 v Ljubljani kot sin uglednega trgovca, mama njegova pa je bila sestra pisatelja dr. Ivana Tavčarja.

Dijaška leta je preživel v razgibani dobi okrog leta 1908, ko je slovenska narodna zavednost javno pokazala odpor proti avstrijskemu narodnemu in gospodarskemu zatiranju Slovencev. Pod vtisom aneksije Bosne in decembrskih dogodkov v Ljubljani se je tedaj napredna mladina, kateri je pripadal, oddčila za nasilno odcepitev Slovencev od Avstrije in za združitev s Hrvaati in Srbi v skupno državo. To zarotniško gibanje proti Avstriji je dobilo izraz 13. januarja 1912 z ustanovitvijo Preporoda, katerega ustanovni član — eden izmed osemnajstih in eden izmed prvih ključarjev — je bil srednješolec Vinko Zorc.

Kasnejši člani Preporoda so bili tudi med nami bivajoči dr. Gustav Omanen ter pokojna dr. Josip Ermenc in Vladimir Gorazd.

Istega leta poleti je bil mladi Vinko član delegacije petih (Endlicher, Jenko, Fabjanič, Novak in Zorc), ki so pod krinko počitniškega potovanja obiskali Beograd in Srbijo ter navezali stike z vodilnimi člani Narodne Odrbane dr. Markovičem, Milanom Pribičevićem in Milanom Vasićem. Stik s Srbijo je dal Preporodu, ki je bil mladinsko gibanje za osvoboditev izpod Avstrije in za

ustanovitev skupne države Jugoslovani, a brez političnega programa, močan zagon, ter se je v naslednjih dveh letih razširil od Trsta do Maribora, se zanimal tudi za Koroško ter zajel vse sloje. Navdušenje se je še povečalo z uspehi Srbije in zaveznikov v Balkanski vojni proti Turčiji.

Idejno je Preporod podpiral tudi Ivan Cankar ter bil v stikih z vodilnimi člani. Preporodovi so dne 12. aprila 1913 močno podprli shod v Mestnem domu v Ljubljani, kjer je govoril Cankar in dejal: „...da smo (Slovenci) od velike družine, ki stanuje od Juljskih Alp do Egejskega morja...“ Dajal je za vzgled združitve Nemčije in Italije, rekoč, da se velike utopije tudi uresničujejo.

Preporod je bila tajna organizacija, proti kateri je avstrijska oblast nastopila z vso silo po sarajevskem atentatu, aretirala precej vodilnih članov in proti dvaintridesetim uprizorila veleizdajniški proces, v katerem je bil obtožen tudi Vinko Zorc. Ljubljansko sodišče je na sveti večer leta 1914 izrekel precej milo sodo, a je državni tožilek za Endlicherja in Novaka kot glavna obtožena vložil priziv. V pričakovanju nove razprave je Endlicher za zaporu podlegel mukam, Novak pa je bil obsojen na 5 let težke ječe in po treh letih pomiloščen.

Pravo je Vinko Zorc študiral na Dunaju in dovršil v Ljubljani leta 1920 med prvimi doktoranti nove univerze. Pred tem se je kot toniški kapetan udeležil bojev za Koroško in bil odlikovan.

Po študiju je krajšo dobo služboval v upravni službi pri agrarni reformi,

SLOVENC I V ARGENTINI

Osebnosti

Poroka. V cerkvi Marije Kraljice v Slovenski vasi sta se poročila v soboto, 26. t. m., Stanislav Mehle in gđ. Marica Sušnik. Za priči sta bila ga. Olga Sladič in Jakob Sušnik. Poročne obrede pa je med sveto mašo opravil g. dr. Alojzij Starc. Mladoporočencema iskrene čestitke.

BUENOS AIRES

Spominski sestanek Zveze mater in žena

Junjski sestanek smo posvetile spomnu naših junakov bratov, ki so pred 26 leti padli zaradi svojega protikomunističnega nazora.

V prvem delu „Romam po zemlji domači“ smo v duhu obiskale Zalostno Mater božjo, ki jo Slovenci doma prav posebej častijo na osmih krajih. Ti so: Tri Fare pri Metliki, Male Vodenice pri Kostanjevici, Dedi dol pri Višnji gori, Zalostna gora pri Mokronogu, Tabor pri Podbrezju, Zalostna gora pri Preserju, Log pri Vipavi in končno največja cerkev — bazilika, posvečena Zalostni Materi božji v Stični. Vsakemu romanju smo po opisu posvetile eno recitacijo narodne ali umetne pesmi o Mariji, Tolalnici tako preizkušene slovenskega naroda.

V drugem delu smo obnovile spomin na Narteja Velikonjo, ki je padel kot prva uradna žrtev komunistične svobode.

V tretjem delu smo brale iz Cankarjevih „Podob iz sanj“. V „Kostanju posebne sorte“ nam je naš največji pisatelj pokazal na globlji pomen slovenskih žrtv v prvi svetovni vojni za narodno osvoboditev. Kako ne bi mogle potegniti vzporednice našim junakom, padlim v revoluciji! Naši mučenci in mnogi med njimi svetniki so naš predragocen zaklad. Zato se jih spominjamo in se jim priporočamo za narodni in zlasti verski prepoved vseh Slovencev. Iz njih žrtv raste naša moč, naša mladost in ljubezen.

Duhovni asistent g. Jurij Rode je z molitvijo končal naš sestanek. — Pri pripravi in izvedbi sporeda so sodelovale gospe Marica Debevec, Majda Kelc, Rada Reja in Iva Vivod. Ljubezno nam je šel pa roke univ. prof. dr. Tine Debeljak.

Prosvetni večer Zedinjene Slovenije

Predavanje o mamilih, vzrokih in posledicah, je bil naslov predavanja, ki ga je v okviru prosvetnega večera priredila ZS. Predavatelj dr. Dardo Echariz, šef zdravnik legalnega medicinskega oddelka pri glavni policiji, je v zanimivem enournem predavanju nakazal nevarnosti, ki pretijo zlasti mladini. V Argentini do letos mamila niso predstavljala prave nevarnosti; letos pa so statistike pokazale, da se je procent povečal za 300% in tako samo v Bs. As. Uživalci mamil so predvsem igralci, potem pridejo po lestvici študentje. Med temi zadnjimi se vedno bolj propagira. Mamila pridejo k nam večinoma iz Paragvaya in Bolivije. V Argentini zaenkrat še nimamo rehabilitacijskih centrov.

Predavanja se je kljub izredno mrzlemu večeru udeležilo okoli 60 ljudi, med njimi skoraj polovica fantov in deklet, ki so se živahno udeleževali debate.

Zedinjena Slovenija je poklonila predavatelju slovenski prevod Martina Fiera.

Predavatelj je bil prijetno iznenađen nad številom prisotne mladine, ki je z zanimanjem sledila izvajanjem.

SAN MARTIN

Spominska proslava žrtv vojne in komunistične revolucije je bila v dvorani Slovenskega doma v San Martinu v nedeljo, 27. junija dopoldne. Pripravili sta jo krožek SDO in odesk SFZ iz San Martina. Na ozadju odra so bile samo tri številke: 1945—1971 in pa 12.000. Poleg mladine so se spominske proslave udeležili tudi odborniki in številni odrasli člani doma. Proslavo je za-

čel in vodil kulturni referent SFZ Marjan Zorko. Po njegovih uvodnih besedah sta prikoralaka na oder Joško Skale s slovensko in Miha Ribnikar z argentinsko zastavo. Sledilo je petje slovenske in argentinske himne. O pomenu proslave je spregovoril Jože Ziherl in naglasil, da se danes spominjamo pokola junakov, ki so bili tedaj naših let, polni zdravlja in moči in ki so svoje življenje ljubili, kot ga ljubimo mi. Borili so se za Boga in za domovino. Od takrat je preteklo 26 let in v teh letih je zrastle naša generacija, zdomska mladina, ki se zaveda, da je slovenske krvi in ki prav zato ne more pozabiti tega zločina. Zato hočemo mi biti glas svojih mrtvih bratov, glas, ki naj gre do vseh Slovencev, do vse slovenske mladine tu v domstvu in tudi čez meje domov. Mi, slovenska mladina, se hočemo boriti za iste cilje, za katere je bilo prelito toliko krvi, dokler ne bo našim padlim junakom povrnjena njihova čast, vsem Slovincem pa svoboda.

Sledilo je petje slovenske vojaške pesmi „Oj ta vojaški bobnen“, recitacija Balantičevih verzov, ki sta jo doživeto podal Nina Pristovnik in Anica Jenko. Za sklep so vsi navzoči zapeli domobransko „Oče, mati, bratje in sestre“. Bila je to lepa poslava, vredna naše mladine.

SAN JUSTO

Prireditve v Našem domu

V Našem domu je bilo zadnja dva meseca več kulturno-prosvetnih prireditve, ki pričajo o živahnem delovanju našega društvenega kulturnega odseka. V nedeljo, 23. maja, je bilo predavanje o vzgoji, ki ga je priredila organizacija Mater in žena in je zbudilo veliko zanimanje. Predaval nam je č. g. dr. A. Kukovica. Zaradi aktualnosti bo to predavanje objavljeno v Duhovnem življenju, takoj za tem je bilo še drugo predavanje istega predavatelja, namenjeno za vse — o obisku jugoslovanskega samodržca Tita v Vatikanu. Po predavanju se je razvil živahen pogovor.

V nedeljo, 20. junija, pa je odbor Našega doma priredil družabni „zimski večer“, ki se je pričel z veseloigro „Čudna snubca“ (avtor J. Vombegar). Kakor že na članski večerji meseca aprila, je tudi pri tej igri nastopil zbor mladih igralcev in igralci, članovi članice kulturnega odseka Našega doma v režiji g. Ivana Ovna. Igro je režiser v sporazumu z avtorjem dokaj (in zelo spretno) skrajšal, ker bi bila sicer predolga za večer z raznim programom. G. Lipušček Silvo je naznanil pričetek igre in vpeljal občinstvo v kratkih besedah v dejanje igre. Zatem je sledila igra, ki je z živahnim tempom takoj pritegnila zanimanje poslušalcev. Ljudje so se čudili, da so se mladi igralci tako živili v njim nepoznane razmere domaćega slovenskega okolja, posebno še, da jim jezik ni delal skoraj nobenih težav. To pa je seveda dosegla močna volja in veselje do igranja mladih, pa tudi izredna vmeša in sposobnost izkušene režiserja. Vlogo očeta Narobeja je zadovoljivo in s pogumom odigral Stane Urbanija, v vlogi sina Miha pa se je izkazal temperamentni Toni Kovač. Podobno skrbne matere in vdove Neže Porovne je naravno podala Irena Smerdelj, Nežini hčeri Micko in Francko, ki koprta po možitvi (po besedilu igre „dve zreli tepki, ki že komaj čakata, da ju kdo otrese“), sta prav zabavno odigrali Marija Tomažević in Marta Malovrh. Kar odličen je bil Peter Krajnik v vlogi prebrisane bratca Jančeta; posebno pohvalo pa še zaslužita „čudna snubca“ Simen in Jernej Krevs (Marijan Medvešek in Tone Draksler). Dala sta občinstvu dosti priložnosti za bučen smeh. Tudi šepetalka Jožica Oven je zelo dobro šepetala. — Občinstvo je mladim igralcem dalo zaslužen priznanje z dolgotrajnim ploskanjem in je z zadovoljstvom ugotavljalo, da se znova dokazali sposobnost nadaljevati odrsko delo starejšega rodu.

Zatem se je pričel drugi del večer-

Vsak teden ena

PESEM

Silvin Sardenko

Zvoni.

A hiše božje
nikjer ne vidijo oči.

Dehti

po rožni srebi.

A sreče od nikoder ni.

Šumi

pod strami mlino.

A mlina stoji že leto dni.

SLOVENSKI SKAVTI SPET NA

JAVNI PRIREDITVI

Za nedeljo, 20. junija, velikega praznika argentinske zastave, so bili povabljeni slovenski skavti k dviganju zastave na javnem trgu v Villa Ballester. Skavti so se udeležili prve jutranje svete maše, ter nato s svojim šefom odkorakali s slovenskim praporom v Ballester v skavtski dom, kjer jih je že pri vrodu pričakovala postrojena dvoja vrstna kolona argentinskih skavtov z zastavami in jih svečano pozdravila. Takoj nato pa se je razvil prav lep spreved, na čelu katerega sta korakala slovenski in argentinski zastavonoša, sledili so prapori skavtskih edinic, slovenskih in argentinskih, nato je sledil slovenski šef skavt g. Marjan Trtnik v spremstvu četovodje argentinske čete skavt Di Carli, katerima sta sledila vodnika s svojimi skavti; spreved pa so zaključili najmlajši skavti-volčci. Spreved je krenil na trg do zastavnega droga, na katerega stopnice so stopili zastavnik sammaritanskega župana s slovenskim šef skavtom, predsednik skavtskega sveta ballesterske skupine in četovodja iste čete, nakar sta ob petju argentinske državne himne dvignila na drog državno zastavo g. podžupan in predsednik skavtskega sveta. Zatem je bil svečan enominuten molk kot počastitev padlih slovenskih bratov junakov. Pred tribuno je stopil prvi četovodja, kjer je šef skavt izdal povelje za mimohod čet, ki so v redu korakale pred tribuno v strunnem koraku. Sledila je izročitev zastave za skavtski dom, katero so ob velikem aplavzu sprejeli volčiči ter jo v skupnem odhodnem sprevedu nosili vso pot v skavtski dom, kjer so sneli staro in slovesno dvignili novo.

Vso slovesnost je vso pot spremljala velika množica ljudi in slovesno počastila s ploskanjem obe narodni zastavi.

Nato so se slovenski skavti poslovili od svojih argentinskih prijateljev in strumno odkorakali v svoj Carapachayski dom, kjer so prisostvovali slovenski spominski prireditvi.

Vsa čast gre našim slovenskim skavtom, ki so uspeli, da se je na velikem argentinskem skavtskem zborovanju počastil spomin naših padlih protikomunističnih junakov.

nega programa. Predsednica Dekliškega odseka Zalka Trpin je, v lepi slovenski narodni noši, v prisrčnem nagovoru voščila navzočim očetom k njih skupnemu „godu“, nato pa vsem očetom pripela rdeč nageljev pušelj. Nadaljeval se je večer s splošno zabavo s plesom in prijetnim kramljanjem pri pogrnjenih mizah.

Pred dvajsetimi leti v "Svobodni Sloveniji"

28. junija 1951 — št. 26
OD PAL DO NIKŠIČA LETA 1941

„Tik pred vhom v mesto Nikšić pri Vukovem mostu nas je ustavil častnik in zapeljal naš avto kar na polje, kjer so pod majhnim hriboč stala zakamufilirana letala, že pripravljena na odlet.

Okrog njih so bili ministri in njihove družine. Mi smo bili verjetno zanj, na katere so čakali, kajti takoj je prišlo povelje, naj se pripravijo na odlet. Od Slovencev samo oba ministra, dr. Krek in Snoj...

Obljubljali so, da bo naslednjega dne odletelo še posebno letalo z žurnalisti in ostalimi člani vlade, ki še niso prispeli ter do bo tam mesto tudi za nas. Ministroma dr. Kreku in Snoju pa je bilo dovoljeno vzeti s seboj le po en kovček. Zato so vso ostalo prtljago pustili tam, katero smo izročili njunima orožnikoma. Treba se je bilo posloviti. Letalo tipa Savoij je bilo pripravljeno in ministri pod njim, da vstopijo. Bil je tam ban dr. Šubašić, bil tam general Živković z nečakom in drugi. Profesor dr. Ehrlich je tedaj vstopil v letalo in ga blagoslovil. Minister dr. Krek je nato dal vsakemu med nami še nekaj tisočakov, da si bomo priborili pot na obalo in izven domovine...

Ministri so nato začeli vstopati v letalo. Minister dr. Krek, bolan, kakor je bil, je napol ležal prav nad zaprto odprtino za odmetavanje bomb. Letalo je bilo natrpano. Ko se je začelo dvigati v zrak ob našem slovesu, je prof. dr. Ehrlich začel glasno moliti za srečno pot naših ministrov in za uspeh njunega dela v inozemstvu...

Dr. T. D.

F. Urankar

SLOVENCJI PO SVETU

Osebnosti

Nov slovenski diplomant. Dne 9. junija je na univerzi v Gradcu promoviral za doktorja filozofije rev. Jože Jakše, salezijanski duhovnik, doma iz Rašice pri Velikih Laščah. Čestitamo.

NEMCIJA

Binkoštno srečanje vseh Slovencev

V nedeljo, 30. maja, so se Slovenci iz Nemčije že petič sestali na svoje vsakoletno binkoštno srečanje, ki je tako postalo že tradicionalno. To pot so se zbrali v mestu Böblingen, 20 km južno od Stuttgarta.

Na peto srečanje se je zbralo rekordno število Slovencev, saj poročila vedo povedati, da jih je bilo nad 3.000. Najprej so imeli ob 12 sveto mašo v cerkvi St. Maria, Berliner Strasse, kjer so imeli tudi še pete litanije. Nato so odšli v obširni Sporthalle, kjer so se najprej okrepčali. Ob 15 pa se je začel popoldanski program. Nastopili so pevski zbori, bile so na programu šaljive točke, „Planinski kvintet“ je igral prijetne melodije. Nad 14000 dobitkov so rojaki zadeli na bogatem srečlovlju. Zlasti pa je prilika za srečanje s starimi znanci, domače pogovori in lepa pesem je razveseljevala tako številne Slovence, sicer raztresene širom Nemčije.

Letošnjega srečanja se je udeležil tudi rojakom že toliko let znani nemški župnik Tensundern, velik prijatelj Slovencev.

Za dobro voljo

Trdovraten

„Ko je prišel moj mož zadnjič pijan domov, sem ga takoj z valjarjem, da pet dni ni prišel od sebe.“

„In kaj je rekel, ko je spet pričel govoriti?“

„Vprašal me je, kam sem skrla brinčev.“

Čudežna beseda

Sosed pripoveduje v krčmi svojim prijateljem: „Ko sem pred nekaj dnevi ženi v razgovoru rekel le eno besedo, je obmolnila, in od tedaj molči kot zid.“

Tedaj so vsi vprašali v en glas: „In katera je tista beseda?“

V šoli

„Če kdo tako govori, a tisti, ki ga poslušajo, ne razumejo, kaj je hotel povedati, smemo o njem misliti, da je idiot. Ste razumeli?“

„Ne, gospod profesor.“

OD DOMA

Kadar je v blagajni suša, žal ne pomaga ploha besed.

V najvišjih zveznih forumih ugotavljajo, da je bila devalvacija izpeljana nestrokovno. Seveda pa devalvacije sploh ne bi bilo, če bi delali strokovno.

SDO Ramos Mejía SFZ

vabita vse prijatelje in starše na

MINI PEVSKO-GLASBENI FESTIVAL

ki bo 10. julija ob 19.30

v Slomškovem domu

Sodeluje orkester

SALVEX

OBVESTILA

SOBOTA, 3. julija 1971:

Rožmanova šola v San Martinu bo pripravila 18. roditeljski sestanek.

NEDELJA, 4. julija 1971:

V Slovenski hiši žegnanje.

PO ŠPORTNEM SVETU

Na 28. kongresu Mednarodne smučarske zveze, ki je bil 26. marca v Opatiji, so sprejeli sklep, da se smučarski poleti tudi mednarodno priznajo ter bo prvo uradno svetovno prvenstvo v tej panogi prihodnje leto v Planici.

Na 22. mednarodnih motornih cestnih dirkah v Škofji Loki 31. maja, kjer je zmagal v najvišji kategoriji motorjev Italijan Parlotti s 135,345 km na uro. Pri motorjih do 250 cc je zmagal Rečan Bevanda s 131,666 km na uro. Na dirkah sta izgubila življenje dirkač Tone Kralj iz Trzina in Anglež John Burges.

V Celju so bili na republiškem pokalnem atletskem finalu postavljeni trije novi slovenski rekordi, Mariborčanka Baboškova je izboljšala za 5 cm svoj rekord v skoku v višino z znakom 182 cm, v troskoku je Kranjčan D. Pregelj postavil nov višek s 15,11, Urankarjeva pa je nova rekorderka v teku na 800 m z 2:12,2. Izkazal se je tudi Lešek v skoku s palico s 460 cm, Pisič in Kucvan sta pretekla 100 m v odličnem času 10,4, dva tekmovalca pa sta preskočila višino dveh metrov.

Samo za sekundo je v končni 7. etapi kolesarske dirke Adria-Alpe zmagal Puljčan Bilič pred Tirolcem Siegfriedom Denkom. Cilj dirke Alpe-Adria je bil na ljubljanskem Gradu in še 800 metrov prej je vodil Denk, ki je imel rumeno majico že od druge etape na Reki, pa jo je izgubil takorekoč tik pred ciljem.

SOBOTA, 10. julija 1971:

V Slomškovem domu ob 19.30 mini pevsko-glasbeni festival.

NEDELJA, 11. julija 1971:

V Slovenskem domu v Carapachayu kolone.

V Slov. hiši zvezni sestanek SDO in SFZ po mladinski maši.

V Našem domu v San Justu lovska veselica.

Na Pristavi družinska nedelja

ČETRTEK, 15. julija 1971:

V Slovenskem domu v San Martinu ob 18.30 sestanek Lige žena mati. Okroglo mizo o temi „Kakšna je argentinska mladina“ bosta vodila dra. Beatriz Martínez (advokatinja) in prof. Maria Gallenti. Vabimo predvsem matere pa tudi fante in dekleta.

NEDELJA, 18. julija 1971:

V Slovenski hiši ob 17 koncert. Pojejo „Slovenske mladenke“.

ČETRTEK, 22. julija 1971:

V Slovenski hiši ob 16.30 sestanek Zveze mater in žena. Predaval bo pisatelj g. Zorko Simčič o temi: Česa tudi mi sami o slovenščini ne vemo.

NEDELJA, 1. avgusta 1971:

V Našem domu v San Justo 20-letnica šole „Franceta Balantiča“.

SREDNJEŠOLSKI TEČAJ RAVN. M. BAJUKA

Starše dijakov obveščamo, da bo dne 17. julija ob pol štirih skupen sestanek staršev in profesorjev. Prosimo, da pridejo v čim večjem številu.

Vsem dijakom sporočamo, da bodo popravni izpiti dne 31. julija ob pol štirih v Slovenski hiši. Poziv velja samo za tiste, kateri dolgujejo izpit samo v enem predmetu.

Solski svet Srednješolskega tečaja sporoča staršem, da bodo vsi dijaki prejeli okrožnico tega sveta med poukom 3. julija.

CONSTRUCCIONES CIVILES E INDUSTRIALES

Av. de Mayo 1460, 5o. p.

Buenos Aires

T. E. 37-2504

Kozle streljamo, jelene, tigre in merjase vse, srce, slone in medvede, včasih tudi lovske pse.

Trara...

(iz himne sanjuških lovcev)

NAŠ DOM, SAN JUSTO

Nedelja, 11. julija ob 17. uri

V VELIKI DVORANI

VELIKA TRADICIONALNA

LOVSKA VESELICA

z vmesnim šaljivim prizorom: POGUMNI LOVCI“

Sodeluje orkester „PLANIKA“

Jedila in pijača: izbrana lovska!

DRUŠTVENI OGLASNIK

Ustanovil se je posebni odbor za počastitev 25-letnice smrti generala Leona Rupnika, ustanovitelja slovenskega domobranstva, Komisiji predseduje prof. Lojze Horvat.

Na PRISTAVI

družinska nedelja

dne 11. julija 1971

UNIV. PROF.

DR. JUAN BLAZNIK

špecialist za ortopedijo in travmatologijo

Ordinira v torek, četrtek in soboto od 17 do 20

C. José E. Uriburu 285, Cap. Fed. Zahtevajte določitev ure na telefonu 49-5855

KOLINE

v domu v Carapachayu

bodo 11. julija

Vabljeni!

Predno vzamete posojilo, menjate ček ali menico, oglasite se pri nas. To vam svetuje

Kreditna zadruga

S. L. O. G. A.

(Cooperativa de Crédito Ltda.)

Bmé Mitre 97

T. E. 658-6574

Ramos Mejía

Uradne ure: ob torkih, četrkih in sobotah od 16—20.

Posojila z osebno garancijo, menjava čekov in menic, pod zelo ugodnimi pogoji.

V nedeljo, 4. julija, bo v Slovenski hiši

ŽEGNANJE

● Dopoldne ob 11: sv. maša; ob 12: kosilo

● Popoldne ob 15.30: pozdravne besede, petje mladenk iz Castelarja petje dueta, tri narodne na glasbila, nastop gojencev škofovega zavoda — „Sosedje“ - kratak prizor iz Servigliana (beg, taborišča v Italiji) iz leta 1947.

Vsi lepo vabljeni!

Aleksander Solženicin

26

En dan Ivana Denisoviča

— Kako neki? — skomigne kapitan. Namučil sem se, da sem komaj hrbet vzravnal.

Rajši bi mi dal kaditi, prijatelj!

In res, Cezar mu da tobak. Cezar nima druge družbe v brigadi kakor kapitana, samo z njim se lahko pogovori o vsem.

Tedaj so zahrumeli:

— Dvaintrideseta pogreša človeka! V dvaintrideseti manjka!

Pomočnik brigadirja brigade številka 32 se je poglaval v avtomehanično delavnico, z njim še neki fant. V gruči sprašujejo: Kdo manjka? Odgovor je dosegel tudi šuhova. Manjka mali črni Moldavan. Kdo je to? Mar tisti, o katerem govore, da je bil romunski špijon, pravi pravcati vohun?

V vsaki brigadi je najmanj pet špijonov, ki niso pravi, ampak nalaščni, sfabricirani. V kazenskem spisu piše vohun, v resnici je ujetnik. Tudi šuhova so naredili za takega špijona.

Moldavan pa je pravi vohun.

Načelnik straže je preveril seznam in obraz mu je potemnel. Kaj ga čaka, če je špijon zbežal?

Množico, in šuhova z njo, je prevzela jeza. Poglej ga podleža, lopova, prostitutko, falota, špekulanta! Stmenilo se je, že je pričela svetiti luna, pokukale so prve zvezde in mrz pritiska, tega ščeneta pa ni! Kaj se nisi nagaral, baraba! Ali ti je prekretek delovni dan, od zore do zarje, vseh enajst državnih

ur? Počakaj, tožilec ti preskrbi dodatek!

Šuhov se čudi, da bi se kdo tako spozabil na delu in preslišal signal. Pri tem je pozabil, kako je pravkar sam vneto delal in kako mu ni bilo všeč, da odhajajo tako zgodaj k čuvajnici. Sedaj je zmrzoval z drugimi vred in se hudoval z njimi, in če bi čakanje po Moldavanovi krivdi trajalo še pol ure in bi straža izročila tega zamudnika množici, bi ga najbrž raztrgali na kose kot volk tele.

Mrazi. Zebe jih. Nikdo ne vzdrži več, sleherni stopica na mestu ali hodi dva koraka naprej in dva koraka nazaj.

Ugibajo, ali je Moldavan pobegnil ali ne. Če je storil to podnevi, bi še lahko računal na uspeh. Če se je pa skrnil in čaka, da zginejo vojaki s stražnih stolpov, čaka zaman. Ako ne najdejo pod žično ograjo sledov, da je zbežal, bodo stražarji na stolpih, dokler ga v zoni ne najdejo, pa četudi tri dni ali teden dni, vseeno ga bodo čakali. Takšna je postava, o tem vedo povedati stari taboriščniki. Sploh se pri pobegujenja vsako življenje za spremno stražo. Podijo jo brez spanja in hrane: najdite ga! Stražarji se razbesnijo in beguna ne izroče živega.

Cezar prepričuje kapitana:

— Se spomnite, kako so naočniki obviseli na ladijskih vrveh?

— M-da, — kadi kapitan.

— Kako se je kotalil in kotalil otroški voziček po stopnicah?

— Da... Vendar je mornarsko življenje nekoliko izumetničeno.

— Veste, naša današnja tehnika snemanja filmov nas je razvadila...

— A črvi, ki lazijo po mesu, so bili veliki kot deževniki. Ali so bili res taki?

— Manjših črvov filmska tehnika ne more pokazati!

— Tako se mi zdi, če bi tisto meso pripeljali sedajle v naše taborišče in bi ga vrgli v kotel namesto ribe, dasiprav bi ga ne umili in ne postrgali, bi ga mi...

— A-a-a! — je jeknilo med jetniki.

— U-u-u!

Zagledali so tri postave, ki so prišle iz avtomehaničnih delavnic. Torej sta našla Moldavana.

— U-u-u! — divja množica pri vratih. In ko so prišli bliže, se razlega:

— Ku-ga! Škodljivi-vec! Lopov! Prekleti pes! Ogabnež! Koristolovec!

Tudi šuhov kriči:

— Ku-ga!

Ni šala, če mora pet sto ljudi zaradi enega izgubljati čas!

Moldavan teče kot miška, glavo je stisnil med ramena.

— Stoj! — vpije stražar in zapišuje: — K-460. Kje si bil?

Stopil je bliže in obrača puško, da bi ga s kopitom.

Iz tolpe vpijejo:

— Svojat! Izmeček! Svnja!

Drugi so utihnili, kakor hitro je stražar obrnil puško.

Moldavan molči, glavo je povesil,

umika se stražarju: Pomočnik brigadirja dvaintridesete je stopil korak naprej:

— Zlezel je, tepec, na oder, s kate-rega so ometavali strop; hotel se je skriti pred menoj, pa se je tam ogrel in zaspal.

S pestjo ga je usekal po zatilniku in po grbi.

S tem ga je odgnal od stražarja.

Moldavan se je opotekel. Iz njegove brigade se je zapodil Madžar in ga obdelaval z brcami. V zadnjico!

Saj, saj, to je kaj drugega kot špijoniti. Vohuni lahko vsak bebec. Življenje vohuna je veselo, jasno. Kako pa boš prestal deset let na težkem delu v taborišču z režimom stroge ječe?

Stražar je povesil puško.

Oglasi se povelje načelnika straže:

— Proč od vrat! V vrste po pet!

Glej hudiča, spet bodo štel! Kaj bi zdaj štel, ko se je rečun iztekel? Jetniki so zagodrnjali. Jeza se je z Moldavana preselila na stražo. Jetniki stoje pri vratih in se ne ganejo.

Ka-aj? — se dere načelnik straže.

— Ali naj vas posadim na sneg? Takoj storim. In vas pustim do jutri!

Ni kaj reči. Lahko stori. Kolikokrat se je že dogodilo, da so sedeli na snegu. Celo ležati so morali, ko so zaslišali: „Ulezite se! Pripravi orožje!“ Dogajalo se je, to jetniki vedo. Zato so se počasi umikali od vrat.

— Proč od vrat! — priganjajo stražarji.

— Zakaj neki res tako silijo v vrata, tepci? — so se zadnji jezili na prve in pod pritiskom odstopali.

— V vrste po pet! Prva! Druga! Tretja!

Mesec sveti z vso močjo. Ni več mrachno rdeč, postal je svetel in zlezel je na nebo že za dobro četrtino. Eh, večer je zgubljen!... Prekleti Moldavan! Prekleta straža! Preketo življenje!

Sprednji, ki so jih že preštel, se obračajo in vzpenjajo na prste, da bi videli, če bodo v zadnji vrsti trije ali samo dva. Menda je življenje odvisno od tega.

Šuhovu se je zazdelo, da bodo v zadnji vrsti štirje. Prestašil se je: to pomeni eden preveč! Spet bodo preštevali. No stvar je bila drugačna. Fetjukov, ta šakal, ki je pri kapitanu prežal na čik, se je zatelebal in zaostal za svojo petorico, pa je bilo videti, kakor da je eden preveč.

Pomočnik načelnika straže ga je usekal po vratu, Fetjukova namreč. Frav mu je!

V zadnji vrsti so bili trije. Račun se uijema, slava Bogu!

— Proč od vrat! — spet poveljuje straža.

To pot ne godrnjajo jetniki, ker vidijo, da so vojaki prišli iz čuvajnice in obkolili prostor onkraj vrat.

To pomeni, da bodo vrata odprli.

Tehnikov in delovodij iz vrst svobodnjakov ni videti nikjer. Torej, otroci, nesite drva!

Vrata so se razpahnila. Za njimi, ob ograji iz drogrov, znova stojita načelnik straže in kontrolor:

— Prva! Druga! Tretja!...

Če bo v redu, pokličejo stražarje s stolpov.